

„Църковен Вѣстникъ“

издава всѣки петък
той има прѣзъ годината и три
приложения — по 1 книга отъ
4 печатни кода за всѣко
четиримѣсечие.

Годишната цѣна на „Църко-
венъ вѣстникъ“, заедно съ
трите приложения, за България
10 лева, а за странство 13 лева

— — —
Единъ брой 15 ст

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

— — — СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ — — —

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

Абонаментътъ е годишенъ и
— всѣкога прѣдплатенъ. —

Всичко, относеще се до вѣст-
ника, се изпраща до админи-
страцията на църковенъ вѣст-
никъ въ г. София.

За обявления се плаща за първи
пътъ по 20 ст. на редъ съ
гармонидъ, за всѣко повторени
по 15 ст.

Неплатени писма не се при-
ематъ — рѣкописи за седмичното
издание не се повръщатъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Паметници на нашитѣ църковно-училищни дѣйци изъ
врѣмето на нашето възрождение — Д.

Страно явление — Д.

Борба противъ пиянството — Д-ръ Пл.

Свършмената драма на съвѣстѣта. — Хр. В. Върговъ.

Изъ допискиятъ.

Белетристика: Фабиола или староврѣмскитѣ християни.

Църковно-общественъ лѣтописъ.

I. Вътрѣшенъ отдѣлъ.

II. Външенъ отдѣлъ: Испания и Ватиканъ — Д-ръ
Стеф. Цанковъ.

Обявления.

Паметници на нашитѣ църковно-училищни дѣйци изъ врѣмето на нашето възрождение.

„Праведници, во веки животъ“
(Прѣмждр. V, 15) „Лучше имя до-
брое, неже богатство много.“

(Прит. XXXII. 1)

Както въ ветхозавѣтната църква, тъй и
въ новозавѣтната, главната заповѣдь Божия
се състои въ това: да обикнемъ Господа Бога
отъ всичкото си сърдце, отъ всичката си
душа и отъ всичкитѣ наши помисления, и
ближния си — като сами себе. А пъкъ апос-
толъ и богословъ Иоанъ, за да даде по-ясно
тълкувание на тая заповѣдь и за да прѣ-
махне всѣкое човѣческо лицѣмѣрие въ тая
любовь, е казалъ, че Богъ е любовта, нъ
който каже че люби Бога, а брата си (т. е.
човѣка) ненавижда, такъвъ говори лъжа: за-
щото казва той — който не люби брата си,
когото вижда, какъ може да обикне Бога,
когото не вижда. Значи, да любимъ Бога,
трѣбва да любимъ ближнияго, брата си.

Ближенъ нашъ, или братъ нашъ е всѣки
човѣкъ, когото срѣщаме; за това ние сме
длъжни къмъ всѣкога да се отнасяме съ лю-
бовъ и да помагаме всѣкому, когото видимъ
въ бѣда, въ жалость или въ злощастие. Но
тъй като вселената е пространна, и людиетѣ
сж разсѣяни по нея, на първа рѣчка ближни
наши, братия наши сж тѣзи, които ние срѣ-
щаме всѣкога, съ които живѣемъ въ посто-

янно съприкосновение и сношение, т. е. тѣзи,
които съ насъ съставляватъ единъ народъ,
одно плѣме. Прочее нашата любовь, трѣбва
да се простира най-първо на тѣзи наши
братия и нашето пожъртвование и себеотри-
чание трѣбва да има за цѣль благо и щас-
тието на тия наши ближни. Защото ако ние
ненавиждаме, мразимъ и гонимъ тѣзи, които
виждаме, срѣщаме всѣки день и съ тѣхъ
живѣемъ непрѣкъснато — то какъ можемъ
да обичаме онези, които сж далече отъ насъ,
които ние не виждаме никакъ, не ги срѣ-
щаме никога.

На тая заповѣдь Божия почива любовта
ни къмъ Отецеството, къмъ народа ни. И
като се жъртвуваме за благо на отечест-
вото, за щастieto и благоденствието на на-
рода — ние сме изпълнили първата и най-
главната Божия заповѣдь: възлюбилъ сме
Бога, възлюбилъ сме ближния и живота си
сме положили въ изпълнението на тая любовь.

Нашитѣ благочестиви и добродѣтелни дѣй-
ци изъ нашето минало, които сж имали прѣдъ
очитѣ си тая Божия заповѣдь, като гледали
нашия народъ — своитѣ ближни и братия
— потиснатъ подъ двойно иго — духовно и
политическо, който билъ лишенъ отъ духовно
просвѣщение и отъ всѣкаква култура, рѣ-
шили да разпространятъ по между му про-
свѣщение и свѣстявание. За тая цѣль тѣ ста-
нали апостоли, и посветили цѣлия си животъ
за благо на вѣрата и народа. Въ тая своя
християнска и хумана дѣятелность тѣ срѣщ-
нали голѣми спънки, гонения и затвори, нъ
като прѣзрѣли всичко, непожалили здравето
си и дали живота си за тоя народъ, когото
тѣ любилъ по-вече отъ себе си. Тѣ ходили,
скитали се, проповѣдвали, писали — и сѣяли
сѣме евангелско на братство, на любовь, на
благочестие, на духовно просвѣщение и на
свѣстявание. И тѣхното сѣме не пропаднало:
то намѣрило добра почва, никнало, цѣвнало
и дало плодъ сторицею. Българскиятъ народъ,
който бѣше притиснатъ отъ духовни и по-
литически тирани, и който бѣше заспалъ дъл-
боко въ своето историческо битие — про-
буди се и тръгна изъ пѣтя на духовното
просвѣщение, на културното развивание.

Мжжъетѣ, прочее, дѣйци, които съ та-

кава любовъ, съ такова себеотричане и самопожертвование послужихъ на народа, приеха заслужена награда отъ Господа. Като праведни мъжъе, тѣ наслѣдихъ животъ вѣчни, и спечелихъ добро име, което е по скъпо отъ голѣмо богатство.

Тѣхното име, спорѣдъ пророка ще живѣе въ вѣки, и тѣхната паметъ ще прѣбжде въ вѣки вѣковъ, защото тѣхнитѣ имена сж написани въ книгата на живота, а тѣхнитѣ дѣла евангелски свѣтятъ прѣдъ прѣстола на Бога и ще бждатъ обявени прѣдъ цѣлата вселена въ послѣдния день на вѣковетѣ свѣтски.

Прочее за своитѣ дѣла тия наши дѣйци не сж очаквали отъ никого никаква похвала, никаква награда: тѣ сж дѣйствували и вършели туй, което сж мислили за свой дългъ, туй за което ги каняло Евангелието и любовта.

Ако дѣйцитѣ сж изпълнили своя дългъ като християни и българи, и се не нуждаятъ отъ ничия челоуѣческа похвала, то ние се нуждаемъ да знаемъ тѣхнитѣ дѣла, и да помнимъ тѣхнитѣ имена и тѣхна паметъ. Тѣхнитѣ дѣла сж създали нашето духовно просвѣщение, нашето национално свѣстяване и нашата култура — слѣдователно тия дѣла сж наша история, източници на поука, назидание и упжтвание, и поради това ние имаме нужда да ги знаемъ; тѣхнитѣ имена и тѣхната паметъ съставяватъ въ нашия исторически пжтъ свѣтила, които освѣтляватъ тоя пжтъ, за да видимъ ясно, на кждѣ отиваме, та по сигурно да вървимъ изъ него — слѣдователно ние имаме нужда да помнимъ тия имена, тая паметъ. А да знаемъ тѣхнитѣ дѣла, да помнимъ тѣхнитѣ имена, ние трѣбва да чувствуваме тѣхната паметъ; трѣбва постоянно да имаме прѣдъ себе си образитѣ на тия дѣйци.

Поради това всичкитѣ просвѣтени народи, които разбиратъ мощното възпитателно значение на миналия животъ на своитѣ дѣйци и исторически лица, сж увѣковѣчили тѣхнитѣ имена и тѣхната паметъ чрѣзъ цѣли томове описания на дѣлата имъ, устрояватъ праздненства въ тѣхна честь и украсили сж своитѣ градини и площади съ тѣхни паметници. И колко една нация е по-вече културна, толкова по-вече паметници украсяватъ страната ѝ, съ което доказва, че по-вече знае да цѣни и честува своитѣ дѣйци изъ миналото. И нашиятъ народъ, както спомѣнахме въ началото на статията, има свои дѣйци; може би че тѣ не сж така славни, както дѣйцитѣ на другитѣ културни народи, нъ тѣхнитѣ дѣла, като се земе въ внимание резултата отъ тѣхъ, сж не по-малко велики, не по-малко заслужаватъ честь и слава — тѣ възкрѣсиха единъ мъртавъ национално и духовно народъ, вдѣхнаха му самосъзнание

и го упжлиха въ пжтя на духовно просвѣщение, на културна дѣятелностъ. Ако прочее тѣхнитѣ дѣла изгледватъ не толко славни, туй се дължи на нашето още невѣжество, на нашата още не пълна култура, та не можемъ да оцѣнимъ тия дѣла спорѣдъ тѣхното достойнство. Нъ не е далече врѣмето, когато ние ще се издигнемъ повече, и тогава по-ясно ще погледнемъ на миналото ни и ще съзрѣмъ много полѣзнитѣ дѣла на нашитѣ дѣйци.

Историята на нашето възраждане датира отъ първата половина на XVIII-то столетие. Туй възраждане е вървѣло изначало въ едно черковно-училищно или духовно-просвѣтително направление, като по-късно се промѣнило въ революционно-политическо. Черковно-училищното или културно дѣло обаче стои въ основата на нашето възраждане и върху него е градено послѣ всичко, що е създалъ нашия народъ.

Отъ тамо и дѣйцитѣ изъ нашето минало сж черковно-училищни и политическо-революционни.

И еднитѣ, и другитѣ сж достойни за честь, за слава, защото и еднитѣ и другитѣ изъ любовъ къмъ народа и отечеството не пожалиха живота си, нъ въ реда на тѣхната самоотвержена дѣятелностъ, черковно-училищнитѣ дѣйци стоятъ на чело, на първо мѣсто. Прочее и нашето почитание трѣбва да начне отъ тоя редъ.

Така, въ веригата на народнитѣ ни дѣйци стои иеромонахъ О. Паисий Хиландарски, а слѣдъ него идатъ: Софроний Вратчански, х. Иоакимъ Кръчовски, Кирилъ Цейчиновичъ, Петъръ Беровичъ, Венелинъ, Неофитъ Рилски, Райно Поповичъ, Христаки Павловичъ, Неофитъ Бозвели, Фотиновъ, Огняновичъ, Аверки Петровичъ, Иларионъ Макернополски, Авксентии Велешки и пр. и пр. дѣйци — велики наши мъжъе. Всичкитѣ тия праведници не пожалихъ своя животъ, и съгласно Евангелието потрудиха се и поработихъ за благо на народа и Църквата, и тѣхнитѣ дѣла, както и тѣхнитѣ имена сж записани въ книгата на живота. Тѣ нѣматъ нужда отъ нашитѣ хвалби и чувствування, нъ ние имаме нужда отъ свѣтлината на тѣхния пълнъ съ добродѣтели животъ и отъ блѣсъка на тѣхни самотвержени дѣла. Тѣ намъ сж нуждни за наше назидание за наша поука и упжтвание.

А както имената имъ, тѣй и дѣлата и паметта имъ сж въ забвение.

Както спомѣнахме, първото начало е начало е направено, и ние съ душевна радостъ го спомняме. На Неофита Рилски ще се дигне паметникъ въ Рилския манастиръ; на Аверкия Петровичъ се дига такъвъ въ Кюстендилъ или въ Жаблянския манастиръ.

Но това начало трѣбва да бжде продължено. Горнитѣ свѣтли и велики мъжъе, ко-

ито наброихме чакать всѣки свой паметникъ, и то паметникъ, не въ затѣнтени жгли, а въ срѣдата на нашитѣ най-видни площади и мѣста.

Независимо отъ това всѣки градъ дължи своето пробуждане на нѣкой дѣецъ, чието име е въ пълно забвение. Така Габрово има своя Неофитъ Рилски, Свищовъ — Христаки Павловичъ, Ломъ — Кръстьо Пишурка, Панагюрище — Кесария х. Василевъ, Сопотъ — Христо п. Василевъ, Карлово — Брайко х. Геновича, Търново — Захария Петровича, Казанлъкъ — Даскалъ Г. Тача, Калоферъ — Брайко х. Геновичъ, София — Захария Икономовъ Круша и пр. и пр. чиято верига е дълга. Слѣдователно всичкитѣ тия градове трѣбва да бждатъ украсени и нажитени съ паметници на тия наши скромни на изгледъ, нѣ велики на дѣла дѣйци.

Не трѣбва да се забравя, че тачението и чувствуванieto паметъта на миналитѣ дѣйци е дѣло само на културенъ народъ и туй чувствуване е мѣрило на културата на единъ народъ.

Ние всички осжждаме нашата учаща се младежъ, че се отклонила отъ правия пътъ и заблудили се въ тъмата на утопнитѣ. Дадохме ли ѝ свѣтлина отъ нѣшето минало; осзвѣтихме ли ѝ пътя съ блѣсъка на великитѣ дѣла на нашитѣ дѣйци? Посочичме ли ѝ примѣри отъ доблестъ, вѣра и самотвержение, които да крѣпятъ тая младежъ, да я упжтватъ и направляватъ въ нейнитѣ мечти, въ нейнитѣ идеали?

А тия паметници и животоописанията на тия наши дѣйци сж, които ще дадатъ правилна посока въ възпитанието на нашата младежъ. Ето защо, ние посрѣщаме съ радостъ взетитѣ вече мѣрки за подигане паметници на нѣкои отъ нашитѣ дѣйци; Св. Българска църква съ благословението си ще придружава всѣка взета инициатива за издигане паметникъ въ честь на нѣкой дѣецъ изъ миналото на нашето възраждане.

Нашето духовенство, което е стояло всѣкога на чело на всичкитѣ черковни и народни дѣла и начинания, и въ туй богоугодно дѣло не трѣбва да отстъпва своето първенство друго му. Казахме, всѣкой градъ, всѣкое село, всѣкое селце има свои людие, знаменити за мѣстото, които въ тъмнитѣ врѣмена, въ тежкитѣ дни, не сж пожалили ни имотъ, ни здравие, па ни животъ за благото на църквата, за благото на народа; тѣхнитѣ имена не бива да стоятъ въ забвение т. е. въ забвение за насъ за нашата младежъ, за нашето потомство.

Какъ повтаряме да кажемъ: числото на паметницитѣ и праздненствата въ честь на заслужилитѣ на Църквата и народа мжжъе е мѣрило на степенъта на културното развитие на единъ народъ.

Странно явление.

Христовата Църква и Нейнитѣ установления сж прѣлметъ на нападения отъ различни лица, които я обстрѣлватъ отъ различни позиции. Нѣкои намиратъ не своеврѣменности въ Нейното учение и въ Нейнатѣ установления; други се силятъ да обоятъ тия установления съ невѣрно земени изъ Св. Писание цитати; трети пъкъ направо отрицаватъ Нейната божественостъ и Нейната спасителна мисия за челоуѣка. На всичкитѣ тия свои явни противници и на тѣхнитѣ стрѣли, Църквата Христова противопоставя чистотата на своето учение, и блаженството, което би завладѣло на земята и между людиегѣ, ако челоуѣческитѣ различни общества бѣхж били нагласили и упжтили своя общественъ и политически животъ сегласно Нейното учение. И всрѣдъ тия стрѣли и нападки, като съзнава Своето велико назначение, Тя върви крѣпко изъ пътя, начертанъ отъ божествения Нейнъ основателъ Исуса Христа.

За да защита Светото учение и Своитѣ установления Христовата Църква е повикала и вика всичкитѣ Свои вѣрни чада да се сплотятъ около Нея и, било чрѣзъ своето вѣрно и прѣданно служение, било чрѣзъ своето знание и перо да облѣсватъ всѣкога неправедни обвинения, криви мнѣния и неблагочестиви сажделия, които идатъ, както отъ невѣрующа, тѣй и отъ иновѣрни и инославни писатели и обвинители.

Св. Българска Църква която цѣли дѣсетъ вѣка е живѣла съ българския народъ, водила го изъ пътя на неговата култура, крѣпилаго и тѣшила въ днитѣ на падение, на изкушения и бѣди — всѣкога е гледала да запази благочестието въ народа, учението и установленията на Св. Православна Църква, защото е вѣрвала и вѣрва, че само туй благочестие, туй учение и установленията на Православната Църква сж крѣпили и ще крѣпятъ българския народъ въ пътя на неговото душевно спасение и въ културното му развитие

Послѣ освобождението ни, като настѣпи новъ животъ, съ него дойдохж чужди нови мисли, навѣяхж чужди идеи и подъ влиянието на тия нови мисли и идеи родихж се нови людие. Тия нови людие — които съставляватъ една голѣма частъ отъ нашето основно учителиство и нашата учена младежъ — се опълчихж противъ всичко, що сж създали Църквата и народа въ своето минало. Подъ влиянието на чуждитѣ нови мисли и идеи на тия наши млади людие старото здание отъ култура и прогресъ не се допадна, и тѣ се запрѣтнахж да го рушатъ. Въ отрицанието си тѣ неодобряватъ нищо, що е създадено отъ нашитѣ минали дѣйци чрѣзъ една борба, наизвана отъ дѣла славни и жъртви страдалчески. Въ похода си срѣщу нашето минало, което стои като краежгленъ камикъ на настоящето, тия наши млади людие, най-много и най-силно се опълчихж и опълчаватъ срѣщу Църквата и Нейнитѣ установления. И вѣрватъ, че, като съборятъ установленията на Църквата, ще могатъ да подкопатъ и Църквата съ нейното учение, а веднѣжъ подкопано туй учение: атеизма (споредъ едни), инославияето (споредъ други) сж въцарени

И поради това, додѣто нѣкой наши млади нападатъ направо Църквата и Християнството, други пипатъ по прикрито: тѣ за сега искатъ реформиране-

то на Църквата и прѣмахванието, или пъкъ опростотворението на нейнитѣ обрѣди, на нейнитѣ установления.

Такава и отъ тоя родъ желанія и стрѣмленія е и статията на професора Д-ръ И. Фаденхехтъ подъ заглавие: „*Защо радикало-демократическата партия иска въвъжданieto на факултативенъ граждански бракъ?*“ обнародвана въ черковно-духовното и православното списание, Духовна Пробуда бр. 11 отъ 1-ий октомврий т. г.

Статията насъ не учудва. Професорътъ И. Фаденхехтъ, като роденъ българинъ и православенъ християнинъ има право да изказва различни мнѣния, които споредъ неговото схващаніе сж своеврѣмени и съгласни съ духа на новото врѣме и на новитѣ обществени нужди. Наистина, въпроса, когото професорътъ за пръвъ пътъ подига и защитава въ името на цѣла една група български граждани, не е отъ ония, които сж окончателно разрѣшени дори и въ странитѣ, които той споминя; тия мнѣния, съмнѣваме се твърдо, на да ли ще бждѣтъ възприети, не отъ по прости български граждани, принадлежѣщи къмъ радикало-демократическата група, нѣ дори и отъ неговитѣ другари — нѣ тѣй му скимнало, тѣй пише. Слѣдователно, при други по рѣзки и съ нападателенъ срѣщу Църквата и Нейнитѣ установления характеръ статии, тая е една отъ легиона, и порада това никакъ не ни удивлява, никакъ не смущава.

Туй което ни изненади — е обстоятелството, че тя не се явява въ орагана на демократическата група, нѣ въ едно духовно списание, като „Духовна Пробуда“ и то по покана на самата редакция.

Макаръ самата редакция и да се извинява, че туй сторила съ намѣрение да чуе мнѣнието на радикало-демократическата партия по тоя въпросъ и обѣщава „да се изкаже“ по него, все пакъ, споредъ нашето мнѣние и схващаніе, тя, редакцията, съ допусканіето на тая статия въ колонитѣ на своето списание, е нарушила изъ коренъ своята програма, изневѣрила е обѣщанието, което е дала на своитѣ читатели — всичкитѣ православни и благочестиви християни. Тия читатели сж имали твърда вѣра, че въ „Духовна Пробуда“ ще четатъ статии, въ които да видятъ истината на православната Църква и Нейнитѣ установления, а не статии, въ които се подкопватъ тия установления. Нека утрѣ се напечататъ други статии отъ други „популярни“ професори (а такива слава богу ги наспорило новото врѣме въ насъ), напр. че причащението, кръщеніето, изповѣдванието и пр. тайнства сж врѣдителни отъ научна гледна точка. Не мисли ли Почит. редакция на „Духовна Пробуда“ че макаръ и да се повръща „да се изказва“ по тѣхъ, съблазънѣта е вече поѣта? Ако не вѣрва, ние ще му докажемъ съ една дописка отъ Чупренѣ, а за сега нека прочете въ нашитѣ дописки, писаното отъ селата: Ново-село и Татарджикъ, Видинско, и ще се убѣди че „популярния“ професоръ е принесълъ годѣма врѣда на самото списание, понеже единъ видъ оформува, тѣй да се каже, едно зло, и то чрѣзъ съдѣйствието на едно духовно православно списание.

Повеже редакцията се обѣщава, че ще „се изкаже“ по тоя въпросъ, ние за днесъ спираме тукъ, като ще чекаме да чуемъ и нейнитѣ думи.

При все това, ние не можемъ да не пованимъ

всичкитѣ наши благоговѣйни свещеници и благочестиви християни, на които редакцията изпраща своето списание „Духовна Пробуда“, да разгърнатъ бр. 11 отъ 1 Окт. и да прочетатъ статията, като се потрудатъ да обяснятъ на паството си всичката опасностъ, както за вѣрата, тѣй и за нашето бждѣще като народъ. Такъвъ факултативенъ бракъ, който е прокаранъ на най-либерални начала въ Франция, безъ никакво задълженіе за църковния бракъ, е докаралъ депопуляцията на френската нация. Не; „популярния“ професоръ подига и поддържа единъ много опасенъ въпросъ, и той не би трѣбвало да намѣри мѣсто въ никое, а най-малко въ едно духовно православно списание. Д.

Борбата противъ пиянството.

Прословутата фраза, че „бѣдността е майка на всички пороци“ още мъгляви уметѣ на людетѣ и не имъ дава да съзратъ ясно злинитѣ отъ пиянството, та да се опълчатъ противъ него. Даже има и такива мислителци, които смѣтатъ за безполезна борбата противъ пиянството, дордѣ съществува днешната социално-економична наредба. Тѣ вѣрватъ наивно, че щомъ се срути сегашната обществена сграда, ще рухнатъ и всички пороци, които вирѣятъ подъ нейната стрѣха. Който познава отблизо причинитѣ на пиянството, на-да ли ще се съгласи съ подобно абсурдно твърденіе. Алкоолизмътъ се корени не само въ бѣдността, ами и въ наслѣдственността, изпорченостѣта, невѣжеството на масата, па и въ онѣзи прѣдразждащи, за които говорихме миналия пътъ. Прѣмахването на тѣзи причини не зависи всецѣло отъ социалнитѣ прѣврати, не е дѣло и на всѣки съзнателенъ човѣкъ, който вижда ужаснитѣ послѣдици на грозния порокъ. Пиянството трови живота на отдѣлния човѣкъ, па разяжда и цѣлото общество, затова сериозната борба противъ него се налага както на личността, така и на обществото.

Личната борба противъ пиянството принудва всѣки човѣкъ да бжде въздържателъ, застава го да възпира отъ грѣхопадане и близкия си. За да изпълни своя дългъ, отдѣлниятъ човѣкъ трѣбва да се убѣди наздраво въ врѣдното влияние на алкоола и да употреби всичкитѣ си усилия за прѣдотвръщането на пияницата отъ погубната имъ привычка. На личността се прѣдставя широка арена за борба противъ алкоола и тамъ, дѣто тя е безсилна, притичатъ ѝ се на помощъ обществото и държавата.

Обществената борба противъ пиянството е намѣрила мощенъ изразъ въ въздържателнитѣ дружества. Такива има въ всички страни, нѣма ги само у насъ, защото ние обичаме да присаждаме пороцитѣ, а тѣхнитѣ добродѣтели игнорираме. Трѣбва да споменемъ, че почти навсѣкъждѣ съществуватъ два типа въздържателни дружества: еднитѣ почиватъ на научно-нравствена почва, а другитѣ сж религиозни. Въ Англия и Русія трѣзвеното движение е тѣсно свързано съ религиозното свѣтяване на простолудіето; тамошнитѣ дружества сж религиозно-въздържателни. Нашитѣ условия сж досѣщъ прилични на рускитѣ, затова ние трѣбва да възприемемъ началото на руското въздържателно движение. Това ще постигнемъ само когато духовенството ни започне

да пропагандира между селското и градско население връзката отъ пиянството и залъгне за основаването на въздържателни дружества. Старанията на духовенството трѣбва да се подкрѣпятъ и отъ усилията на онѣзи интеллигентни сили, непоковарени отъ изродения български социализъмъ, които могатъ да бждатъ дѣятелни и вънъ отъ него, като служатъ на по-опредѣлени и постижими идеали.

Воздържателното движение е намирало винаги опора и въ книжнината. Ако въ България не може и дума да става за популярна литература противъ пиянството, другадѣ тя е достигнала голѣми размѣри. Напримѣръ, въ Русия има цѣла грамада брошури, достъпни и за полуграмотния четецъ, които краснорѣчиво описватъ ужаситѣ на пиянството и насърчаватъ въздържанието. Докато се наплодятъ въздържателни дружества, книжнината и усилената пропаганда сж комахай едничкитѣ срѣдства за нашенската борба противъ алкоолизма. Ала и въ тия случаи трѣбва да се надѣваме повече на частната инициатива, нежали на разнитѣ държавни учрѣждения и дружества, които едвамъ постигатъ своитѣ прѣми задачи. Освѣнъ това, държавата участвува друго-иче въ борбата противъ пиянството: тя взима разнообразни законодателни мѣрки за прѣмахването на тая обществена язва. Честопѣжти въ нейното законодателство се срѣщатъ два противоположни възгледи — първиятъ смѣта пиянството като прѣстѣпление и го наказва, а вториятъ го счита за болестъ и невмѣняемо състояние. Поради тази причина, наредъ съ наказателнитѣ разпоредби, държавата прилага и такива мѣрки, които иматъ за цѣль ограничаването на пиянството по миренъ начинъ. Нѣкои държави откриватъ дори лѣчебници за пияниците, други пъкъ се мъчатъ да намалятъ числото на питейнитѣ завѣдения, поставятъ строгъ контролъ за фабрикуването на спирнитѣ питиета и пр. Напоследѣкъ изпъкна и възгледътъ, че държавата трѣбва да поощрява съ особни закони овощарството, защото чрѣзъ неговото развитие населението ще консумира евтини овощия, които ще изтикатъ употрѣбата на спирта. Този възгледъ се поддържа и отъ прочутия ратникъ въ борбата противъ пиянството — професорътъ Бунье. Въ основата на възгледа лежи стремежътъ да се замѣни алкоола съ други продукти, за каквото всинца намиратъ захарта като най-подходящъ. Като знаемъ това, лесно ще си обяснимъ защо много трѣзвеници прѣпорѣчатъ замѣняването на алкоола съ захаръ, която е необходима за човѣшкия организъмъ.

Загатнахме за лѣкуването на пиянството и ще добавимъ, какво и въ тази посока редоветѣ на борцитѣ противъ пиянството се попълватъ съ нови труженци. Въ конгреса прѣзе 1901 на рускитѣ лѣкари се подигнала оживени прѣспирни по лѣкуването на пиянството като болестъ и рѣшението на мпозинството прѣпорѣча практическото изучаване на този въпросъ. Оттогава насамъ въ Русия обрѣщатъ особно внимание върху лѣкуването на пиянството, даже успѣха да го цѣрятъ чрѣзъ хипнотизъмъ.

Постоянниятъ напрѣдѣкъ на трѣзвеното движение ни убѣждава, че борбата противъ пиянството е станала длъжностъ на обществото и държавата, обаче, за жалостъ, нашето общество още не съзнава тая света длъжностъ. Като че ли въ нашитѣ сърдца не пламти Божи-

ята искра, що ни кара да се стрѣскаме прѣдъ жертвитѣ на пиянското безумие и за участъта на бждешето потомство. А това е една печална истина.

Д-ръ Пл.

Свърѣмената драма на съвѣстѣта.

(Продължение отъ бр. 40).

Има една символична картина, на която художникътъ се е постаралъ да прѣдстави въ образи свърѣмената драма на съвѣстѣта. Азъ ще се постарая да изясня смисъла на тази картина.

Нарисуванъ е старецъ съ горделиво подигнато чело, съ провизителенъ погледъ, облеченъ въ царска дрѣха, изтъкана изъ формулитѣ на науката и емблемитѣ на изкуството. Наоколо цѣлъ арсеналъ отъ технически апарати и художествени паметници. Съ дѣсната си ръка той сочи на побѣдоносната наука. Въ лѣвата си държи книжни листа. Прѣдъ него стои любопитната тълпа, а задъ него се изправилъ Мефистофель, съ дяволска усмивка; въ едната ръка държи голъ черепъ, и съ другата показва на безконечността, слѣдъ която съ виждатъ купчини гробове . . . Между тълпата и стареца стои жена. Лицето ѝ е скрѣбно. Това е съвѣстѣта, която иска отговоръ отъ прѣдставителя на науката за смисъла на всичко онова, съ което се гордѣе новото врѣме.

— Ти питашъ, отговаря прѣдставителътъ на науката, гдѣ е правдата, въ що се състои смисъла на живота? Азъ трѣбвѣ да съзная, че цѣльта на миросъзданието е непостижима и за това съмъ обрналъ всичкото си внимание на видимия свѣтъ. Да познаваме свѣта таквѣ каквото е — това е цѣльта на нашия животъ. И това щастие ми е достъпно. Природата открива тайна слѣдъ тайна. Азъ хванахъ слънцето и си послужихъ съ него, вързахъ буйния вѣтръ, натоварихъ вълнитѣ, впрѣгнахъ парата въ работа, облѣкохъ на молнията чантата на почталиона, пробивамъ съ леснина скалитѣ и добивамъ вода въ пустинитѣ; телеграфитѣ, телефонитѣ, телескопитѣ унищожиха пространството; спектралниятъ анализъ опрѣдѣли състава на планетитѣ. Да се дойде до последнитѣ прѣдѣли на знанието, да се открие единството на елементитѣ, единството на силитѣ. — ето наслазата, ето щастиеото.“ Съ тъмни очи го погледнала съвѣстѣта и проговорила: „Зная те невъзмутивий жрецъ на науката; много наслади ми си доставялъ. Въ тишината на твоя кабинетъ, срѣдъ загадъчнитѣ апарати, азъ бѣхъ увѣрена, че ще видя истината. Азъ вѣрвахъ, че ще откриешъ не само истината, но и свободата. . . . И колко голѣмо бѣше моето разочарование! . . . Най-послѣ ти ме доведе до закрыта врата съ надписъ: тайна. Тогави ти каза: по-нататъкъ незная и почна да се връщашъ. Азъ не се върнахъ съ тебе, защото дѣто се свършваше твоеото тържество, начеваше се моята скрѣбъ. Азъ скрѣбѣхъ, защото неразбирахъ кому е нужно да живѣя, окрѣжена съ тайни, незнаяки своето назначение въ свѣта. А ти не само не бѣше въ сила да ме утѣшишь, но и не раздѣлѣше моята скрѣбъ, а се грубо смѣеше надъ мене. Азъ разбрахъ, че твоитѣ открития приличатъ на тебе и служатъ безразлично на доброто

и злото, на живота и разрушението, на мирния труд и гибелната война. Ти сне отъ божествения разумъ вѣпеца и го постави на слѣпия случай и на безобразната полза, гласна човѣка въ обятята на разврата, за удоволствие му хвърли нѣколко умствени залъгалки. Когато азъ се обърцахъ къмъ тебъ за утѣха ти насмѣшливо ме гонѣше и ми казваше, че безсмъртие и вѣра, безъ които гине човѣчеството, нѣмало въ твоитѣ апарати. Но разбери великий жрецъ! Правдата е отчаяна, душата е разкъсана отъ ужасното безвѣрие. Ако животътъ е безцѣленъ, то и науката като негова часть е безцѣлна. Разбери моята мъка, моето проклятие: азъ съзнавамъ своето назначение, азъ чувствавамъ, че съмъ родствена на нѣщо висше, вѣчно, а ти ми говоришъ да живѣя въ мгновение и за мгновение. Мгновението е гробъ, кости и пълно небетие. Гдѣ е хармонията? Унищожи ме, ако можешъ, но до дѣто съмъ жива, ще ти твърдя, че ти ме лъжешъ съ тѣзи златни надписи. Твоео слово е слово на смъртта и отчаянието. Азъ го не приемамъ, казала съвѣстѣта и се отдалечила отъ прѣдставителя на науката.

Само тамъ може да има активна воля, разуменъ подвигъ, сила, вдѣхновение, дѣто има осмилена вѣра. Днешната литература, която е огледало на нашия животъ, ясно говори, че безъ вѣра животътъ е пустъ и безсмисленъ. Година нѣма, говори единъ свѣрѣмененъ герой, когато бѣхъ здравъ и силенъ, бѣхъ бодъръ и не уморимъ, говорихъ пламено, плачахъ, когато виждахъ тѣга, възмуцавахъ се, когато виждахъ злото. Азъ знаехъ какво е това вдѣхновение, знаехъ прѣлестѣта и поезията на тихитѣ ноци, когато отъ зори до зори сѣдѣхъ надъ работната си маса и си мечтаехъ. Азъ вѣрвахъ въ бѣднината. А сега — о, Боже мой! уморихъ се, не вѣрвамъ вече, въ бездѣлие прѣкарвамъ днитѣ и ноцитѣ. Не ме слушатъ ни мозъкъ, ни рѣцѣ, ни крака . . . Нищо не очаквамъ, нищо не желая. . . Душата трѣпери прѣдъ мисльта за утрѣшня день (Чеховъ). Защо отъ начало ние сме смѣли, благородни вѣдущи, пита другъ герой, а щомъ станемъ на 35-40 год. банкрутираме? Защо единъ умира отъ лоша болѣсть, други полудѣва, трети се убива, четвърти пиянствува, пети тѣпче младостѣта си въ калѣта? (Чеховъ). Колкото и да мисля, говори трети герой, за мене е ясно, че въ моитѣ желанія нѣма нѣщо важно, нѣщо главно (Чеховъ). Цѣлото свѣрѣмено поколение, говори четвърти герой, прѣживѣва онова, което прѣживѣвамъ и азъ; у него нѣма нищо, — въ това се крие неговото проклятие и неговия ужасъ. . . Безъ пѣть, безъ пѣтеводна звѣзда то гине неусѣтно и безвъзвратно (Версаевъ). Говорятъ че можало да се устрои живота върху социалнитѣ начала, а не както е сега, разсѣждава пети герой. Прѣкрасно Но азъ ще попитамъ: за какво е всичко това? Отговоръ на тозъ въпросъ никой не може ми да. Всички ще ми отговорятъ да се получи щастие. Да, ако бѣхъ животнo щѣхъ да получа щастие Но щомъ си задавамъ въпроси постоянно, не мога да бѣда щастливъ, защото знамъ, че утрѣ всичко ще бѣде унищожено. А при такива условия азъ не приемамъ никакво щастие. Но нека азъ да умра, а да остане поне слѣдъ мене човѣчеството да живѣе. За голѣма обаче скръбъ ние знаемъ, че нашата планета не е вѣчна и че срокътъ за човѣчеството е сѣщо такъвъ мигъ, както и за мене.

И колкото разумно, родостно, праведно и свято да се устроява на земята човѣчеството, — на всичко това края е нула. Това е непоносимо за мене. Кой е тозъ молахъ, пита съвѣстѣта, който на виковетѣ на тѣлпата *moritori te salutant*, само умѣе да отговори съ горчива усмивка, че слѣдъ смъртта имъ всичко ще бѣде прѣкрасно на земята? Защо моя ближенъ да бѣде цѣль, а азъ срѣдство? Защо бѣдещитѣ поколѣния да сѣ по-цѣнни отъ настоящитѣ и миналитѣ? Нима въ човѣчеството има нѣщо повече отъ човѣка? Не. Една човѣшка личностъ и хиляди отъ морално гледище сѣ разноцѣнни. При това, какво ще бѣде онова щастие, което ще се роди върху почва, подобрена отъ нашитѣ трунове, което ще бѣде полѣто съ нашитѣ слъзи и кръвь?! Може ли разумниятъ човѣкъ да се стреми да постигне подобно щастие, — щастие на нѣкакви вампири, които се хравятъ съ кръвьта на миналитѣ поколения? . . .

Загубата на Бога е загуба на слънцето; животъ безъ Бога е ходене въ мрака. Това не може да понесе съвѣстѣта. Тя отчаяно вика къмъ небесата. И тозъ викъ се свѣршва съ бодрия химнъ на възражданието. За примѣръ може да послужи Фаустъ. Разочарованъ отъ живота той поднася чашата съ отровата до устнитѣ си. Въ тозъ мментъ се чува камбанния звонъ. Той се велушова. Ангелскиятъ хоръ пѣе великденската пѣсень: Христосъ воскресе! Радость на смъртнитѣ, които сѣ оплетени отъ наслѣдственитѣ грѣхове. . . Христосъ воскресе! — се повтаря. . . Блажени сѣ любящитѣ, които оставатъ на тежкитѣ, но спасителни изпитни. Фаустъ е побѣденъ. Религиознитѣ спомѣни на дѣтството се вѣставятъ въ съзнанието му и го възраждатъ. „О, звучете, възклицава той, звучете гладки пѣсни на небето. Азъ на ново искамъ да живѣя, да страдая. . .

Димътъ на безбожниятъ хищнозъ изчезва постепенно изъ нашата земя. Тъмнитѣ облаци на душата се вдигатъ. Божествениятъ пѣть се открива прѣдъ нашата съвѣстъ. Тозъ пѣть, макаръ трѣнливъ, води къмъ вѣчността, къмъ окървавената голгота, при Христа, Който учи безъ шумъ, безъ вражди.

Да вървимъ, прочие, по божествения пѣть, защото той ни обѣщава вѣчна и неизмѣнна радость.

Хр. В. Вѣрговъ.

Изъ допискитѣ ни.

Отъ Ново-с ло, Видинска околия ни пишатъ: „Проповѣдитѣ на нашитѣ учители социялисти, срѣщу черковния бракъ, и срѣщу религията почнахъ да даватъ богатъ плодъ. Въ наше село отъ нѣколко години насамъ ние имаме повече отъ сто случаи, дѣто момъкъ и мома невѣнчани живѣятъ въ съпружество и отъ никого се небезпокоятъ. Има и такива случаи: момъкъ зель една мома невѣнчана, и като я държалъ нѣкое врѣме, не му се харесала и я напѣдилъ; тя си отишла у дома и слѣдъ малко се оженва пакъ невѣнчана за другъ момъкъ, който тѣй сѣщо пропѣдилъ невѣнчаната си жена. Сега въ селото ни има двама момци, които се трампили съ женитѣ си — тоже невѣнчани.

На тоя развратъ нѣма ли кой да тури край.“

Отъ селото Татарджикъ същата околия ни пишатъ, че и въ туй село имало невѣнчани мъже и жени, защото неискали да плащатъ на свещеника слѣдуюмото се за вѣнчаване възнаграждение. И въ това писмо се пита: нѣма ли кой да спрѣ този развратъ,*

И двѣтѣ тия дописки ни откриватъ една голѣма болка въ нашия общественъ и черковно-религиозенъ животъ, и ние ще се повърнемъ върху туй тѣжно явление съ особна статия,

* * *

Отъ с. Драгижево ни пишатъ, че въ с. Церова-Кория търновска епархия починалъ д-ръ по медицината Боню Мариновъ Церовски, който слѣдъ свършването на медицината се установилъ въ родното си село за лѣкаръ. Въ това свое звание той всецѣло се посвѣтилъ да служи на народа; да помага на болни, немощни и неджгави, на които е давалъ безвъзмездна помощъ. Той на всѣкъдѣ и нрѣдъ всички е проповѣдвалъ, че всѣка болестъ произлиза отъ нѣкои сторенъ грѣхъ, за това е увѣщавалъ всички да отбѣгватъ отъ грѣхъ. Съ това покойния е съденилъ медицината съ Християнската наука, като утвърждавалъ, че туй което забранява Църквата, забранява и медицината. Като голѣма рѣдкость днеска, покойния билъ дълбоко вѣрующъ християнинъ, и на своето медицинско дѣло е гледалъ като на християнско дѣло, и внасялъ е утѣшения и облаги и въ най-последнитѣ колиби. По негова инициатива селскитѣ общински управления и черковнитѣ настоятелства сж внасяли помощи, за да може да се дадатъ безвъзмездно цѣрове на всички бѣдни. Върѣдъ тая негова християнска и медицинска дѣлателность, извършвана съ прѣданость, смъртта го покоси въ най-цвѣтущата му възраст 30 годишенъ, като оставилъ слѣдъ себе си 16 хиляди левъ дългове. „Бѣденъ се роди и бѣденъ умрѣ — заключава дописника — макаръ и да имаше възможност да се обогати.

Пращаме тукъ приложенъ некрологъ и молимъ да се обнародва, като кажете и вие: Богъ да го прости.“

„Богъ нека го опрости и нека го всѣли въ селенията на праведнитѣ“ — казвами и вие, заедно съ много-хиляднитѣ негови почитатели.

* * *

Отъ Доѣново ни пише единъ благочестивъ християнинъ, че младия свещеникъ Христо Георгиевъ съ своята усърдна служба, съ своитѣ проповѣди и съ своя примѣренъ и добродѣтеленъ животъ привлѣкалъ всичкитѣ християни, и храма Божи се пълнѣлъ съ Богомолци. Той — самичкѣ, който (признава се) билъ много немарливъ посѣтителъ на църквата, като слушалъ похвалнитѣ отзивы за речения свещеникъ на 24 септ. отишѣлъ на св. служба, и останалъ очарованъ, както отъ сказкитѣ и другитѣ молитви на свещеника, тѣй и отъ неговата проповѣдъ. „Такива свещеници“ — завършва своето писмо християнина, съ своята дѣятелность и съ своята прѣданость на своето високо звание и съ своя добродѣтеленъ животъ разбиватъ всичкитѣ козни на инославнитѣ пропаганди и разрушаватъ всичкитѣ вѣдни влияния отъ противорелигиознитѣ проповѣди на нѣкои наши невѣрующы и Богоборци — учители. Такива свещеници подигатъ и авторитета както на Църквата и Вѣрата въ очитѣ на народа, тѣй и авторитета на своитѣ архиери.“

Тия редове на благочестивия християнинъ излагаме съ удоволствие и нека тия добри отзивы послужатъ на младия дѣлателъ въ Христовия вертоградъ за насърчение и награда.

* * *

Изъ гр. Видинъ. Г. Ниновъ единъ отъ основнитѣ учители ни пише подълго писмо, въ което, като излага голѣмата сила на устната църковна проповѣдъ на свещеника и мощното влияене на добродѣтелния му животъ върху християнитѣ, посочва за примѣръ свещеникъ В. Поповъ, който съ редъ проповѣди и поучителни книжки е заставилъ населението да отвикне отъ не съвмѣстимия съ църковнитѣ постановления обичаи — тѣй широко разпространенъ днеска между насъ и заетъ отъ инословнитѣ църкви — а именно: да проваждатъ своитѣ умрѣли до вѣчното имъ жилище съ музика и скъпоцѣнни вѣнци. Той подбудилъ и склонилъ видинскитѣ младежи, та съставили черковенъ пѣвчески хоръ, и днеска вмѣсто съ музика видинци изпроваждатъ усопшитѣ си чисто по църковно съ пѣвчески хоръ, съставанъ отъ тия благочестиви младежи.

„Дано този примѣръ — казва дописника на края на своето писмо — се възприеме и отъ другитѣ наши свещенослужители.“

Наистина примѣръ достоенъ за подражание и слѣдование.

* * *

Отъ Ловечъ ни пишатъ, че Н. В. Прѣосвещенство Митрополитъ Максимъ на 25 септемр. замивалъ за новия си постъ, канонически Кириархъ на Св. Пловдивска митрополия, изпратенъ отъ многохилядно множество народъ, стекло се да цѣлува дѣсницата на своя досегашенъ владика и да му пожелае добъръ пхтъ. Раздѣлата била много радушна. Високопрѣосвещеный владика казалъ прощална рѣчь, пълна съ поучение и назидание, а отъ страна на духовенството, учителското тѣло и народа говорили: свещеникъ Янковъ, членъ на Епархиялния духовенъ съвѣтъ, г. Брѣмбаровъ, директоръ на V. класното дѣвическо училище и г. Коста Ил. Дочевъ, градския общ. кметъ.

Като трѣгналъ за Плѣвенъ, Владиката билъ изпратенъ отъ разни лица и депутации съ 12 фойтона до 10-ия километъръ, къдѣто му била сложена отъ Епархиялния съвѣтъ прощална трапеза

Трогнатъ отъ туй изпращание В. Прѣосвѣщенния Владика казалъ прощална рѣчь, която завършилъ съ думитѣ: „Вашата всѣгдашна искреность, вашата сърдечна любезность ми оставатъ скапи спомени, които нѣма никога да забравя, а днешнитѣ Ваши любезности, съ които ме обсипвате, ме каратъ да ви заявя, че азъ заминавамъ, нѣ винаги ще мисля и молитсувамъ за васъ и любимата ми ловченска епархия, която ме е родила и съмъ нейно чадо.“

Белетристика.

Фабиола или староврѣменитѣ християни.

(Продължение отъ бр 40).

Тѣзи човѣци разбиратъ волята Божия. Само тѣ знаятъ истинското щастие и всички радости отъ такъвъ

животъ. Богъ е устрѣилъ така, щото човѣцитѣ да живѣятъ заедно, трѣбва да живѣятъ въ любовь и съгласие, като си помагатъ единъ другиму, а не да враждуватъ и да унищожаватъ подобнитѣ на себе си.

— Стой, стой! Ти казвашъ, че въ това се състои волята Божия. Ами защо човѣцитѣ не живѣятъ тъй, а се каратъ и враждуватъ. Каква е тази воля Божия, когато може и да не се изпълнява?

— Волята Божия не е нѣкоя заповѣдь, която никой не може да не изпълнява. Всичко можешъ да не изпълнявашъ; можешъ и да не пишешъ и да не ядешъ, само че тогава ще умрѣешъ. Тѣй и тукъ. Можешъ цѣль денъ да се сърдишъ и да биешъ човѣцитѣ, само отъ това ти ще си погубишъ живота, ще го погубишъ за това, защото е щастие, а щастieto за човѣка не се състои въ това, щото цѣлия денъ да се сърдишъ.

— Но какъвъ е този Богъ? Ти отъ гдѣ го знаешъ?

— Никой никога не е виждалъ Бога. Въ всѣкиго отъ насъ има духъ, чрѣзъ който ние можемъ да знаемъ Бога. Не е извѣстно отъ кждѣ влѣзва и отъ кждѣ излѣзва този духъ въ насъ; той вѣе свободно, гдѣто иска; и знаешъ го, но не го виждашъ. Този духъ въ насъ е благото на живота, защото той е пътъ къмъ Бога. Ние сме длъжни да служимъ на Бога въ духъ и съ дѣла.

— Мене ми се нрави, Сиро, всичко което говоришъ за твой Богъ. Научи ме да му служа и да му се покланямъ. Какви жертви той иска?

— Той нѣма нужда отъ жертви; жертви сж нуждни само на жестокия Богъ, а пътятъ къмъ моя Богъ е пътятъ на любовьта.

Въ това врѣме въ стаята влѣзла Агнеса. Сира стана и излѣзна, за да не имъ прѣчи.

Агнеса се здрависа и попитала:

— За какво приказвахте?

Фабиола се изчервила. Тя не искала да се признае въ това, че Сира зачекнала душата ѝ.

— Послѣ ще ти кажа, Агнесо. Да, нѣржки. Азъ отдавна искахъ да ти кажа, че изъ града говорятъ много чудни работи за твой домъ. Азъ отдавна не съмъ ти идвала, та не зная истина ли е това. Казватъ, че вие живѣете твърдѣ бѣдно, бдете просто и работите. Пари ли искате по-вече да натрупате?

Агнеса се усмихнала.

— Не, Фабиоло, ние нѣмаме пари. Всичко излишно даваме на човѣцитѣ, които нѣматъ, какво да бдетъ; пращаме въ тъмницитѣ и въ разни мѣста.

— Та какъвъ е този вашъ животъ? Та това е мъчение: да се отказвашъ отъ всичко!

Агнеса сърсѣмъ се разсмѣла

— Ако това да бѣше мъчение, то кой щеше да ни принуждава да живѣемъ така?

— Не разбирамъ. Ами какво има тукъ приятно?

— А ти поживѣй тѣй, и ще узнаешъ радостенъ ли е такъвъ животъ или не.

— Та ти знаешъ, че всички ви се смѣятъ и дори говорятъ, че вие сте християни. Азъ, разбира се, се разсърдихъ, когато чухъ това, и казахъ, че всичко това е лъжа.

— Защо ще се сърдишъ?

— Та азъ те зная тебе? Нима азъ мога да помисля, че ти си заедно съ християнитѣ! Тѣ сж злодѣи, правятъ различни прѣстѣпления, дори убиватъ дѣца.

Агнеса тѣжно изгледа Фабиола и каза:

— Защо говоришъ тѣй, Фабиоло? Ти не знаешъ християнитѣ и тѣхното учение. Да не говоримъ за това. Кажми ми по-добрѣ, за какво говорѣше съ Сира?

— Тя ми разказваше за своя Богъ.

— Е, та какво?

— Тя каза, че познаваме Бога само по нашия духъ, когото има всѣки човѣкъ. И че трѣбва да му се служи съ работи отъ любовь. Ти какъ мислишъ за това, Агнесо?

Агнеса изгледа внимателно Фабиола и тихо отговори:

— И азъ вѣрвамъ въ този Богъ. Другъ нѣма и не може да бжде.

— И ти ли? Чудно! Кажми ми, има ли такива книги, дѣто да има написано за това. Азъ бихъ прочела.

У насъ има такава книга, ние я наричаме Евангелие. Въ нея е написанъ живота на Исуса Христа и Неговото учение. Тамъ има всичко.

— Христа! — завикала Фабиола съ ужасъ и си затулила лицето се ръцѣ. Чакай, Агнесо, не говори, дай да събера мислитѣ си!

Фабиола чувала, че християнитѣ иматъ Евангелие, и че тѣ вѣрватъ въ Христа. И изведнѣжъ Агнеса говори сжщо за Христа. . . Значи тя е християнка? И Сира е християнка? Но християнитѣ сж прѣстѣпници, тѣй тя отъ всички чувала, а вижда човѣци, — сж добри отъ нея самата. Дали християнското учение ги е направило по-добри? Ако е така, то християнското учение е добро, а не е лошо! Ами защо всички хулатъ и убиватъ християнитѣ? Не, не, тука има нѣщо!

Агнеса разбрала, какво е било въ душата на Фабиолѣ. Тя не искала да говори по-вече за това. „Нека мисли; това ще се загнезди въ душата ѝ. Не може всичко изведнѣжъ.“

Тя стана и каза:

— Като че не си разположена, Фабиоло, та врѣме е и на мене да си отида. Прощавай, азъ ще те сподобя пакъ.

Фабиола не задържа Агнеса.

— Хайде поне да те испроводя.

Тѣ излѣзли отъ стаята и се спрѣли прѣдъ вратата на стѣлбата. Като минавали тѣ видѣли прѣзъ отворенитѣ врата Сира и още едно момиче. Това момиче се казвало Цицилия. Тя била просекина, слѣпа и всѣки денъ идвала при Сира и Сира ѝ давала една частъ отъ обѣда си. Цицилия щомъ била се нашла и нѣщо говорѣла на Сира, а Сира нѣжно ѝ разчесвала коситѣ и ги плѣла на витки.

Агнеса се спрѣла срѣщу вратата и дала на Фабиолѣ знакъ да мълчи. Сира била обърната къмъ тѣхъ гърбомъ, и не можала да ги види. Тя послѣ измила ръцѣтѣ и краката на Цицилия и я облѣкла въ нейни дрѣхи. Всичко това тя правила ласкаво и любовно, като че Цицилия ѝ била родна майка.

Фабиола се почуди. Тя никога не бѣ виждала, щото робиня на драго сърдце, безъ всѣка заповѣдь, тѣй да се грижи за слѣпа просѣкнина.

Като тръгнала по-нататкъ, Фабиола казала на Агнеса:

— Сира има добро сърдце, само защо си дава обѣда на просѣкнинята; тя ще я раглеви съ такъвъ обѣдъ.

По-добръ е да я продаде, да купи хлѣбъ и да нахрани по-вече просеци. По-голѣма полза ще има за човѣцитѣ.

— Не, Фабиоло, въ работитѣ на любовта не може да се гледа, каква полза се добива. Всѣка добра работа може да се осъди и да се каже, че е можело да се направи още по-добръ. Тука не ползата е скѣпа, а онова че въ душата на Сира има жалость къмъ тази слѣпа. Когато ти прочетешъ Евангелието, ще узнаешъ, какво е казалъ Христосъ за това. Една жена пожалѣла Христа и излѣла на краката Му скѣпо масло, изтривала Му краката съ коситѣ си и плакала. А единъ отъ ученицитѣ Христови Юда, зель да я осъжда за това, че за нищо и никакво прѣскала толкова пари. Христосъ казалъ: тука не е важна ползата, а това, че тя ме е пожалела, тѣй пожалела, че си е дала всичко, което имала. Това е истинското добро, и такова е само нужно за човѣцитѣ. И въ всичкитѣ вѣкове, ако човѣцитѣ си непомняватъ за настоящата любовъ, то ще си напомнятъ за тѣзи жена.

Фабиола разбрала, какво говори Агнеса, и тя още по-вече обикнала Сира. „Колко тя е добра, много по-добра отъ мене, и какъ азъ можехъ тогава да я удара?“

Когато Агнесе си отишла, Фабиола отишла при Сира. Сира била сама.

— Сиро, азъ сега узнахъ, че у насъ е богъ единъ, че всички сме Негови дѣца и равни помежду си. Азъ помня, когато ти ми говори за това, а пѣкъ азъ те ударихъ! Сиро, азъ вѣрвамъ, че Богъ ще ме прости, прости ме и ти, добра моя. Какъ съмъ можела само да удара, сиромашката.

И Фабиола съ сълзи се хвърлила на Сира. Сира яко я пригърнала и казала съ сълзи на очитѣ:

— Фабиоло, моя мила сестро, може ли да не те простя. Азъ отдавна съмъ те простила. Сега само се радвамъ, че ти се разкайвашъ прѣдъ Бога.

V.

Една вечеръ, когато вече било тъмно, по улицата вървѣли Севастианъ и Панкратий и тихо разговаряли.

Панкратий разправялъ, колко е тежко да чувашъ, че на всѣкъдѣ псуватъ християнитѣ, измислуватъ за тѣхъ всѣкъкви небивали нѣща, а народътъ вѣрва за тѣзи измислици.

Севастианъ му отговорилъ на това:

— Какво да се прави, трѣбва да се търпи, Панкратий. Единъ денъ всички човѣци ще узнаятъ за учението на Христа, и истината ще имъ бѣде открита, а до тогава да правимъ, което можемъ.

Изведнѣжъ въ тъмнината се разнесълъ страшенъ ревъ. Те трѣпнали, и Панкратий попиталъ:

— Какво е това?

— Това лѣвъ реве. Днесъ докарали диви звѣрове за наше разкъсване. Ето за насъ призивъ къмъ работа: нека покажемъ на дѣлс, въ какво ние вѣрваме. Най-доброто нѣщо, което можемъ да направимъ, е да покажемъ на дѣло на човѣцитѣ, гдѣ е правдата и истината.

— Севастиане, азъ отдавна вече искамъ да те попитамъ: какъ казвашъ, че трѣбва на дѣло да показваме вѣрата си, а пѣкъ ти не обявявашъ направо прѣдъ всички, че си християнинъ.

— Ти знаешъ, Панкратий, че императорътъ ме обича и затова не закача моитѣ познаници християни,

макаръ и да се осѣща, че тѣ сѣ християни. Ако кажа, че съмъ християнинъ, на часа ще ме убиятъ, и всички мои братия-християни ще бѣдатъ избити. Защо нарочно да се издавамъ и да отивамъ на смъртъ и да погубвамъ другитѣ човѣци? Мене още не ме заставляватъ да постѣпамъ противъ съвѣстѣта си, и азъ мълча. Ала щомъ наченатъ да ме заставляватъ, тогава ще се отрека и ще кажа, че съмъ християнинъ, и че вѣрата ни състои въ това да изпълняваме волята Божия, а не волята на човѣцитѣ.

— Истина е, Севастиане. Нѣма защо ти да отивашъ на смъртъ. И тѣй ти не е далечъ отъ насъ.

Тѣ закривили въ глуха уличка и похлопали на вратата на една къщичка. Отворилъ имъ високъ старецъ съ дълги бѣли коси и съ спокойно, тѣжно лице. Това билъ Дионисий — гробаръ и пазачъ на пещеритѣ, въ които живѣли християнитѣ, когато подигали срѣщу тѣхъ гонения.

— Дѣдо, заведи ни въ пещеритѣ. Ето сегичка ще дойде още единъ нашъ другаръ, казалъ Севастианъ.

— Може; ами кой е другарътъ ти?

— Торкватъ е; той недавно стана християнинъ и иска да види нашитѣ пещери.

Старецътъ се намръщилъ и изгледалъ гоститѣ си.

— А знаете ли го добръ? Мене ми се вижда нѣщо, не надѣженъ. Младъ е той, та и днесъ го срѣщнахъ на улицата съ Фулвия; а пѣкъ се знае, че Фулвий не държи наша страна.

Севастианъ като че се позамислилъ. А Панкратий му казалъ:

— Това е нищо. Нима човѣкъ не говори съ всѣкиго. Той недавно прие нашата вѣра, та затова не може изведнѣжъ да се отдѣли отъ познанийцитѣ си. Та и какъ сега да му откажешъ. Не е хубаво да обидишъ човѣка.

Щомъ той казалъ това и Торкватъ дошелъ. Дионисий мѣкналъ и не говорилъ по вече, запалилъ фенеритѣ, отворилъ подземието, и всички зели да слѣзватъ надолу.

Надолу имало ходове, като улици, прѣсичали се, послѣ пакъ се раздѣляли. На мѣста отъ странитѣ имало изкопани стаи; послѣ пакъ отивали проходи безъ край. Въ стеницѣ на тѣзи проходи християнитѣ ровѣли своитѣ мѣченици, убити по заговѣдъ на римскитѣ императори. Надъ много гробове имало надписи.

Дионисий се спиралъ прѣдъ нѣкои гробове и разказвалъ, кой билъ заробенъ тамъ, какъ живѣлъ, какъ умрѣлъ. Тукъ били погребени се такива човѣци, силни по вѣра, които не се боели отъ смъртъта и които умрѣли за правдата Божия. И много имало тамъ погребени. Имало и млади, и стари намло дори 12 годишни, имало цѣли сѣмейсива, избити съ малкитѣ дѣца.

Дионисий вървѣлъ напредъ съ Панкратия, а Севастианъ наспоредъ съ Торквата. Севастианъ се поглеждалъ на Торквата и зель да забѣлѣзва, че той при всѣко закривяване турялъ бѣлегъ на стѣната.

Въ една отъ подземнитѣ стаи Дионисий подигналъ фенера, и всички видѣли на стѣната картина.

Дионисий наченалъ да разправя.

Ето на, тѣзи картина е нарисуванъ добъръ овчаръ. Той носи на плѣщитѣ си загубената овчица и се радва, че най-послѣ я намѣрилъ. Хубава картина. Тѣй сѣщо

и насъ, покаявшитѣ се грѣшници, ни търси Богъ, и като ни намѣри, радва се и ни носи при Себе си.

Торкватъ се смутилъ.

— А за всѣки грѣхъ можешъ ли да се покаешъ? Ами ако нѣкой християнинъ издаде или измѣни на своитѣ, ще ли го простятъ?

Дионисий се обърналь къмъ Торквата и тихо, ласкво казалъ:

— Отъ всѣкакъвъ грѣхъ човѣкъ може да избѣгне, стига само да види, че това е грѣхъ, а не е добро. Ама когато зема доброто за зло, а злото за добро, тогава не може и да се покае, защото той не вижда, кое тука е грѣхъ. А християнитѣ всичко ще правятъ синко. Човѣкъ, който се кае, много страда, какъ да го не съжалишъ и какъ да го не простишъ? Всичко ще простятъ. Жалостта и любовта сж велика сила Божия въ човѣка. Науми си, синко, думитѣ на спасителя на кръста: „Прости ги Отче, защото не знаятъ, какво правятъ“. Истинни сж тѣзи думи. Ако човѣкъ знаеше, какъ ще се мъчи за грѣховитѣ, то не би ги правилъ.

Цѣлото тѣло на Торквата затрепѣряло. Сълзитѣ го душели. Нему се искало още сега да се признае за своята измѣна, да разкаже всичко и да поправи работата, до като още не е късно. Но щомъ си напомнимъ за заканванията на Фулвия, щомъ си напомнимъ, какви награди той му обѣщавалъ, ако узнае. гдѣ се криятъ християнитѣ, и страхътъ смъртта побѣдили въ него гласътъ на съвѣстта. Той навелъ глава, нищо не казалъ, а се присторилъ спокоенъ и запиталъ:

Азъ съмъ чувалъ, че нашитѣ братя се събиратъ въ тѣзи пещери на едно мѣсто; покажете ми го, за да дойда и азъ тамъ.

Севастиянъ заблѣжилъ, че на Торквата не станало добръ отъ думитѣ на Дионисия, и се догадилъ, че той крои нѣщо лоцо. Той не искалъ, щото Торкватъ да узнае това мѣсто, и той казалъ:

— Сега е вече късно, Торквате, а това мѣсто е далеко. Нѣкога другъ пътъ ще отидемъ тамъ.

— Е, покажи ми макаръ пътя.

Панкратий забравилъ, какво говорили тѣ по-рано за Торквата и му разправилъ пътя.

Като излѣзли изъ пещерата, Севастиянъ останалъ съ Дионисия и му разказалъ, че заблѣжилъ, какво Торкватъ правелъ блѣзи по стѣнитѣ.

Дионисий се върналъ пакъ въ пещеритѣ, заличилъ всички блѣзи, за които му говорилъ Севастиянъ, задрѣстилъ много ходове, та Торкватъ да се забърка и да не може да намѣри пътя. А Севастиянъ прѣдизвѣстилъ за това християнитѣ, щото тѣ да минатъ прѣзъ други входе.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛѢТОПИСЪ.

Вжтрѣшенъ отдѣлъ

Родителско-Училищна дружба. Нѣкои отъ виднитѣ старозагорски граждани сж взели похвалната инициатива за съставянето на една дружба съ цѣлъ да се грижи и слѣди за физическото, умствено и нравствено-религиозно възпитание на ученицитѣ отъ гласното мъжко и дѣвическо педагогическо училище въ Стара-Загора. По тоя начинъ дружбата живо ще се интересува отъ онова,

що става въ училището и ще гледа да сближи послѣдното съ училището. За постигането на цѣльта си дружбата щѣ да си служи съ слѣднитѣ срѣдства:

а) Разпространяване между членовѣтѣ си познания по науката за възпитанието, по устройствата и развитието на учебното дѣло въ нашитѣ срѣдни учебни заведения чрѣзъ реферати, взаимна размяна на мисли и прѣпорѣка на книги, списания, отдѣлни статии и съобщения на разни училищни разпоредби.

б) Взема инициатива за уреждане сказки отъ компетентни лица, членове на дружбата или не членове, на които сказки да присѣтствуватъ не саме членовѣтѣ на дружбата, но и всички родители и ученолюбиви граждани и гражданки, за да заинтересува широката публика съ цѣльта, която гони.

в) Грижи се да стане VI-кл. мъжко училище „Ив. Вазовъ“ пълно срѣдно учебно заведение, като дири и посочва срѣдства за признаването му като такова отъ надлежното мѣсто.

г) Въз основа на лични наблюдения отъ страна на членовѣтѣ си, както въз основа на разни съобщения и други лица и печата, възбужда въпроси и взема рѣшения върху възпитанието на ученицитѣ отъ двѣтѣ споменаги училища, напр., какъ да дѣйствува на ученицитѣ за изкоренение на нѣкои зарараждащи се у ученицитѣ пороци, като пушене тютюнъ, пиење спиртниви питиета, грубо обнасяние, разточителност, посѣщаване запрети отъ училищнитѣ правилници мѣста и др.

д) Слѣди изобщо върху училищния строй и животъ у насъ, като изучава, до колко сж цѣлесъобразни програмитѣ, разпрѣдѣлението на седмичнитѣ часове, правилници за управлението на срѣднитѣ учебни заведения и уредбитѣ на екскурзитѣ, ученическитѣ вечеринки и други забавления.

е) Грижи се за всичко, което досѣга възпитанието на ученицитѣ вън отъ училището, напр. за уредба на градско ученическо игрище; за приемане въ градската библиотека и читална разни педагогически списания, български и чуждестрани, както и книги, подходящи за ученицитѣ въ горнитѣ класове; за отстранение на разни картички и картини съ съблазнително съдържание; изложени по публични мѣста и книжарницитѣ; за недопусчане да се чуватъ по пазаритѣ и улицитѣ разни неприлични изрази и псувни; за запрѣтване да се правятъ нѣкои груби и жестоки забави, напр. врѣзване телески по опашкитѣ на кучетата и пр.

ж) Дружбата дѣйствува прѣдъ градското общинско управление, прѣдъ овржжната постоянна комисия и прѣдъ другитѣ учрѣждения за поддръжане сжществуящитѣ трапезарии при всичкитѣ училища въ града.

з) За да свърже по тесно сѣмѣйството съ училището, дружбата дѣйствува за приемане по законодателенъ редъ на двама нейни членове родители, не учители, да засѣдаватъ съ съвѣщателенъ гласъ въ учителскитѣ съвѣти на двѣтѣ училища.

Нае отъ сърдце приветствуваме тѣй наврѣмената и благородна инициатива на старозагорчани. Недостатѣцитѣ, отъ които тѣй злѣ страда днешното наше училище, почти никаквото възпитание, което се дава тамъ на българскитѣ дѣца, и редъ още беззакония, които се толериратъ или недостатъчно радикално лѣчатъ — всичко туй ще може да се поправи и учебното и възпитателно дѣло ще потрѣгне по добритѣ си български пхтища, само когато съ тая имено дружба родителитѣ се интересуватъ за учебно-възпитателната сждба на своитѣ дѣца. Безъ тая грижа и безъ тоя общественъ контролъ на родителското сърдце, нашето училище не ще се поправи. Единичнитѣ гласове, като единични и разпрѣснати, — не ще иматъ потрѣбната сила. Родителитѣ трѣбва да се организиратъ и общо да помислятъ надъ възпитанието и обучението на своитѣ дѣца и съ общи сили да наложатъ тамъ дѣто трѣбва онова, що искатъ. Ето защо, примѣртъ на старозагорчани трѣбва да се послѣдва навсѣхдѣ изъ Слъгария. И то не само за срѣднитѣ, но и за основнитѣ училища. Родителската училищна дружба трѣбва еднакво да се интересува, както отъ срѣднитѣ, тѣй и отъ основнитѣ училища. И тукъ и тамъ злото е еднакво.

Даво тая хубава и здрава идея намѣри широко подръжане и осжществление у насъ. Тя може много и твърдъ много да спомогне за избавянето на нашата школа отъ сегашното нейно аномално и врѣдно състояние и да я потикне въ едно по-правилно утѣшително и народополезно развитие.

Приложението на чл. 10 отъ закона за народното просвѣщение. На послѣдъкъ министерскитѣ съвѣтъ е взелъ рѣшението да се *напълно* приложи чл. 10 отъ закона за народното просвѣ-

чение отъ 1892 г. Съгласно тоя законъ, дѣцата на всички български поданици, безъ разлика на вѣра и народност, първоначалното си образование трѣбва да прѣминаватъ съ учебенъ езикъ *българския*, и учителитѣ имъ да бждатъ български поданици. Тоя законъ до сега не се прилагаше — оставаше си законъ само на книга. Много инородни и инославни училища се посѣщаватъ съ голѣми и прѣголъми процентъ ученици отъ българска поданостъ и почти всичкитѣ въ тѣхъ учители сж отъ не българско поданство.

Едвамъ слѣдъ подиганнето на антигръцкото движение нашето правителство е рѣшило тоя законъ да се приложи „напълно“. Отъ всички, обаче, изглежда, че законътъ ще иска да се приложи *само* къмъ гърцитѣ; защото, както донася пресата, пареданията на чл. 10 отъ въпросния законъ били изисквани само отъ гърцитѣ, респективно — отъ гръцкитѣ училища. Съобщаватъ даже, че гърцитѣ въ Варна изпратили дѣцата си не въ нашитѣ български училища, а въ *католическитѣ*. Това е едно заобикаляне на „напълно“ изпълнения чл. 10 отъ закона за народното просвѣщение, заобикаляне толкова по-обидно за българщината и държавата ни че то става посредствомъ други училища, въ които чл. 10 не се изпълнява. Защо? Защо да не се изпълни закона и къмъ *инославнитѣ, нон-пагандическитѣ* училища, които сж не по-малко вредни за българщината отъ инороднитѣ? Безъ да се приложи въпросниятъ законъ и къмъ инославнитѣ училища, трѣбованията, показвани само къмъ гърцитѣ, ще останатъ само трѣбования безъ всѣкакви добри и полезни послѣдствия. По схщиятъ тоя въпросъ тукашниятъ ежедневенъ вѣстникъ „Денъ“ (брой 984 т. г.) пише слѣднитѣ безинтересни редове: „Въпросниятъ законъ засѣга всички християнски нации въ княжеството. . .

„Нима интереситѣ на България не изискватъ, щото и властитѣ и католицитѣ и протестантитѣ и всички други християнски поданици на България да получаватъ първоначалното си образование на български? Опасенията, че буквалното прилагане на закона може да прѣдизвика компликации и дори намѣсата на нѣкои чуждестранни дипломатически прѣдставители сж колкото неоснователни, толкова и недостолѣпни за една независима и културна държава. Законътъ засѣга само българскитѣ поданици и той е задължителенъ само за тѣхъ. Българското правителство има на страната си достатъчно основания да защити каузата си прѣдъ зогото и да било. Значило би да излагаме държавата си на срамъ, като прилагаме единъ законъ, общъ за всички български поданици, само спрямо ония отъ тѣхъ, които сж лишени отъ силно външно покровителство. Значило би да манифестираме своето безсилие прѣдъ свѣта и своята недозрѣлостъ като държава, като прибираме на сила само гърчетата въ своитѣ основни училища, когато католическитѣ основни училища продължаватъ да се пълнятъ съ дѣца на български поданици“.

Въпросътъ е достатъчно сериозенъ и важенъ за истинскитѣ интереси на българщината, та заслужава, вѣрваме, пълното внимание на всички, които милѣятъ за тѣхъ. Крайне е, струва ни се, врѣмето поне сега да се заинтересуваме отъ противозаконната и врѣдоносна за насъ дѣйностъ на училищата на всички инославни пропаганди. . .

Външенъ отдѣлъ.

Испания и Ватиканъ.

На всждѣ вече е станало извѣстно, че най-клерикалната католишка страна въ свѣта е Испания. Въ тая щастна страна папизмътъ прѣзъ цѣлото врѣме на господството си е вършилъ всичко, що му се е прищѣло: Испания е слушала волита на папата не само за смѣтка на себе, но и като папско орждие — и за смѣтка на чужди народи и държави. Дори до сега всѣка свободна мисль и всѣко най-елементарно еманципиране отъ опеката на папството — е било подавѣно, или пъкъ осуетѣвано. Въвншалата се, обаче, напоследѣтъ просвѣта и у Испания, политическото нейно (вж-трѣшно) засилване, значителното отпадане на силата на папството, а особено рухването на обаянието, въ което се е намиралъ испанеца прѣдъ „св. Отецъ“ — всичко това и редъ други обстоятелства отъ църковенъ, просвѣтенъ и политически характеръ засилиха освободителното отъ клерикализма движение въ Испания. Почвата за борба противъ ултрамонтанския клерикализъмъ бѣ до това отгорѣ тѣй и тѣй вече отдавна подготвена отъ самитѣ клерикали, отъ духовенството. Трѣбваше още единъ мощенъ, пълненъ съ ефектъ

примѣръ; трѣбваше сжщо да се намѣрятъ и умни, съ малка поне официална сила домашни, испански водачи — и антиклерикалното движение трѣбваше да избухне. И тия двѣ послѣдни условия не-закъснѣха да дойдатъ. Рѣшителната борба на француското правителство противъ клерикализма, противъ църквата даже; успѣшното разтурване на болшинството отъ конгрегациитѣ, запрѣщението на тия послѣднитѣ да обучаватъ, отдѣлянието най-послѣ на църквата отъ държавата — туй бѣха такива факти, които очудиха самитѣ французи, цѣлия културенъ свѣтъ, а колко повече тѣйтѣцата въ клерикализъмъ Испания! Примѣрътъ на Франция настрѣчи свободолюбивитѣ въ Испания, и достатъчно омърлуши вироглавни клерикализъмъ. И когато мѣркитѣ на Француското правителство спроти конгрегациитѣ и Ватикана намѣриха популярностъ и масови поддржатели въ Испания въ туй сжщото врѣме въ полза на освободителното движение въ Испания, се явиха още двѣ щастливи обстоятелства: 1) отъ прѣстола бѣ се отрѣпнала злоренѣлата клерикална, — испанската кралица-вдовица, и на него бѣ се възкачилъ младиятъ *либераленъ* кралъ Алфонсъ; и 2) по сжщото това врѣме паднаха отъ властъ консерваторитѣ, за да се замѣтятъ отъ и до сега управляващитѣ *либерали*.

Ето защо, не бѣ вече тѣй трудно и невъзможно да се почне либералната национална ако щѣте борба на испанцитѣ противъ клерикализма. И когато неотдавна се разнесе, че либералното правителство на генерала Донецъ Домингеца готви да се земе съ въпроса за относата на държавата къмъ църквата въ Испания, свѣтътъ вече не се тѣй изненада. Не бѣ той изненаданъ даже и тогава, кога се узнае, че за изработване на законопроекти по тоя въпросъ прѣдложението е изгзляло отъ самия кралъ Алфонсъ.

Най-напрѣдъ се започна съ *гражданския бракъ*. Изработенъ бѣ законопроектътъ и се прие отъ министерския свѣтъ. Остава да се приеме той и отъ кортеситѣ. Естествено, че отъ тогава и до сега духовенството се бори противъ тоя законопроектъ съ всички сили. Висшето и нисше духовенство въ проповѣди и по-славия проповѣдва, че въвеждането на гражданския бракъ е видо повече освѣтъ безбожно конкубинатство. Противъ сжщия законопроектъ протестира и папския нунций. Протестътъ е билъ разгледанъ напоследѣтъ отъ министерския свѣтъ, но билъ рѣшително отклоненъ. Ала борбата не се върти само и главно около тоя законопроектъ. Правителството още отъ началото искаше да обуздае *конгрегациитѣ*. Който зная каква важна роля играятъ конгрегациитѣ въ ултрамонтанската политива на Римъ, ще разбере, защо Франция започна съ конгрегациитѣ и защо сега и Испания върши почти сжщото.

Да ги просто на просто разгони и унищожи, както направи Франция, Испания съвсѣмъ не можеше: тя не е още приготвена за това. Днесъ за днесъ Испания можеше само да ограничи, затрудни и тури подъ свой контролъ дѣйността на конгрегациитѣ. И законопроектътъ по тоя въпросъ се занимава именно съ това. Поменатиятъ, приетъ вече и отъ министерския свѣтъ, законопроектъ прѣдписва:

Първо, членовитѣ на конгрегациитѣ, които не сж завършили нѣкой университетъ, нѣматъ право да обучаватъ и възпитаватъ. Туй значи: тѣй като такива сѣ съ висше образование членове на конгрегациитѣ сж твърдѣ малко, то голѣма частъ отъ училищата, поддржани и рждоводени отъ тия конгрегации, ще трѣбва да бждатъ затворени. По такъвъ начинъ пъкъ ще се ограничи врѣдното за испанцитѣ клерикално възпитание, шо се дава въ конгрегационнитѣ училища на испанскитѣ дѣца. За разяснение на тоя членъ тукъ трѣбва още да спомена, че и министрътъ на народното просвѣщение отъ своя страна напоследѣтъ е издалъ единъ указъ досѣжно общеобразователнитѣ училища, съ който указъ обучението и възпитанието за въ бждеще ще се позволява само на ония конгрегации, които сж основани *специално* съ учебни цѣли. А туй обстоятелство, разбира се, още по-вече ще спомогне за ограничението на школно-възпитателната дѣйностъ на конгрегациитѣ.

Второ: Законопроектътъ прѣдписва конгрегационнитѣ *богатства* да се ограничатъ до най-необходимото. Какъ ще стане това, за сега незная. Но относно това и да не се послѣдва примѣрътъ на Франция, то все е пакъ ясно, че съ въпросното опрѣдѣление испанското правителство гони да смали до минимумъ богатствата на конгрегациитѣ. Стане ли туй, то само по себе си се разбира, че намлението актива на богатствата ще намали актива и на дѣйността, енергията и материалната безгрижностъ на конгрегациитѣ.

По-нататък законопроекть прѣдписва на правителството да разтури всички незаконни религиозни сдружения или чуждестранни конгрегации, т. е. конгрегациитѣ, чието управление се намира въ чужбина. Конгрегациитѣ, които се занимаватъ съ индустрия и търговия въ бъдеще трѣбва да плащатъ всички прѣдвидѣни за тая цѣль отъ закона такси и данъци.

Съ сѣщиятъ законопроектъ конгрегациитѣ се подчиняватъ на административнитѣ власти, и гражданскитѣ сѣдилища ще иматъ право да инспектиратъ конгрегационнитѣ мѣнастири.

Отъ краткото наброяване на най-главнитѣ пунктове на законопроекта за конгрегациитѣ се вижда, че испанското правителство ограничава прѣди всичко най-главнитѣ сръдства въ дѣйността на конгрегациитѣ: *парата и училището*. Какъ тежко ще се почувствува туй отъ конгрегациитѣ (клерикализма въ Испания, папството) — нѣма и нужда да се говори. Но не по малка юзда се туря на дѣйността на конгрегациитѣ и съ подчиняването имъ *подъ контрола на свѣтската власть*. Съ тая мѣрка ще се тури край на много тайни и прѣдписани направо отъ Римъ конгрегационни дѣяния, противни на държавнитѣ закони и врѣдни за държавата и народа.

И двата законопроекта, обаче, още не сж минали прѣзъ народното събрание (картеситѣ), което тъкмо по тия дни е било събрано. Къмъ поменатитѣ законопроекти дохадатъ още ония за надзора на гробищата и за нѣкои измѣнения въ конкордата. Борбата вече е започната. И щомъ законопроектитѣ се приеха отъ министерския съвѣтъ, не ще съмнѣние, че — макаръ и съ мъжнотии — тѣ ще бждатъ приети и отъ либералното въ болшинството си народно събрание.

Туй за клерикализма остава единъ единичкъ успѣшенъ изходъ: туй да възбудятъ страната, че вслѣдствие на това, либералниятъ Лопецъ Домингецъ да демисионира. А съ падането на Домингеца, най-вѣроятното е, че ще паднатъ и омразнитѣ за клерикализма негови законопроекти.

Ето по тая причина висшето и нисше духовенство въ Испания е започнало единъ невъобразимъ вой, една безогледна борба противъ безбожнитѣ законопроекти. Тѣ не зачитатъ, ни закони ни власти, ни авторитетъ държавенъ и въ проповѣдитѣ си противъ антиклерикалния либерализъмъ дохадатъ до най-възбудени агитации и остри изрази и мисли. Сарагоскиятъ епископъ, на примѣръ, е обнародвалъ едно пастирско послание, съ което убѣждава вѣруващитѣ да се борятъ съ всички сръдства противъ плановѣтъ на правителството досѣжно орденитъ, обучението, гражданския бракъ и надзора на гробищата. Други петъ епископа сѣщо съ такива пастирски послания проповѣдватъ, че „политиканитѣ търсятъ сръдства, за да отвлечатъ вниманието на народа отъ националното наследство, причавата на което сж тѣ — сѣщитѣ тия политикани. На народа не трѣбватъ свобода и права, отъ които не може да се ползува. Коего той иска, това е — хлѣбъ; него му дайте, за да не бжде принуденъ да се изселва“. По-нататкъ тия епископи категорично заявяватъ, „че ще се откажатъ да се подчинятъ на ония държавни закони, които сж въ противорѣчие съ правата на църквата“. Къмъ сѣщото, разбира се, тѣ побуждатъ и паството си.

И наистина, въ възбуждането на страната духовенството е достатъчно успѣло: заради нѣкои църковни имущества вече е имало нѣколко стълкновения между църковнитѣ и граждански власти, въ които е участвувалъ и народътъ.

Изобщо, духоветѣ въ Испания сж извънредно възбудени по поводъ на тая антиклерикална кампания на правителството — отъ една страна, и на рѣзкото и ожесточено съпротивление на духовенството — отъ друга.

Кой въ тая голѣма борба ще падне — не може съ положителност да се прѣдскаже. Разбира се, че това се отнася не за тѣй твърдѣ дълечното бъдеще. Възможно е, както се надѣватъ клерикалитѣ, да се докара по „църковниятъ въпросъ“ падането на Л. Домингеца, и да дойде на власть консервативниятъ Маура, а съ тога да пропаднатъ и тѣй опяснитѣ за паството законопроекти. Възможно е. Испания е далечъ още отъ политическото възпитание и организация на Франция. Но ако даже и не се удаде на Домингеца още сега да пообуздае малко папизма въ Испания и да го тури на истинското му мѣсто, то не трѣбва да се мисли, че Испания още дълго ще сѣди въ кромѣшната тъма на папизма. Историческиятъ ходъ на вещитѣ, неумолимото развитие на събитията, — социално-културни и религиозни — съ положителност говорятъ на всѣкъ, който

умѣе да ги разбира, че примѣрътъ на Франция въ скоро бъдеще ще бжде послѣдванъ и отъ Испания.

Твърдѣ е за вѣрване, обаче, че антиклерикалното движение въ Испания ще успѣе още сега и че съ приемането законопроектитѣ на Домингеца ще се тури здравата основа за бъдещето пълно освобождение на Испания отъ Ватикана.

Д-ръ Стеф. Цанковъ.

Некрологъ.

Съ разбито и скръбно сърдце съобщаваме на всички роднини и познати, че сѣщиятъ и любимъ за насъ съпругъ и баща

свещ. Златю п. Йонковъ.

прѣдаде Богу духъ днесъ, на 28 септемврий, слѣдъ едномѣсечно боледуване, като ни остави въ неутѣшимата скръбъ.

Миръ на праха му!

28 септемврий, 1906 г.

гр. Тръвна

Отъ опечаленото сѣмейство.

Скръбна вѣсть.

Днесъ на 16-й Септемврий т. г. 4 1/2 ч. сл. об. въ с. Церова-кория (Търновско) многообичния ни и отъ всѣкого уважаванъ участоковъ лѣкаръ

Д-ръ Баню Мариновъ Церовски

прѣдаде Богу духъ и се прѣсели въ вѣчността въ най-цвѣтущата си възраст.

Покойниятъ Д-ръ Церовски е родомъ отъ с. Церова-кория и слѣдъ като свърши наукитѣ си на западъ, пожела да бжде лѣкаръ въ родното си село, за да по работи за своитѣ и за които стана жертва, едва навършилъ 30 години

И като лѣкаръ, и като гражданинъ, и като добъръ християнинъ, той въ всичко прѣввишаваше, за което въ скоро врѣме той спечели всеобщо уважение.

Ни трудъ, ни врѣме, ни удоволствия той не щадѣше за благо на своя участкъ. Отъ желанието си да бжде полезенъ на всички, той издѣйствува, щото църковнитѣ настоятелства, ведно съ общинскитѣ съвѣтници, да отпуцатъ суми за лѣкарства, за бесплатно лѣкувание на бѣдни, защото и той самъ бѣше бѣденъ и бѣденъ умрѣ. Наистина, достоенъ примѣръ за подражание.

Вѣстѣта за неговата смъртъ, като молния се разнесе на всѣкъдѣ, и за едно кратко врѣме се стече множество люде, които дойдоха за послѣденъ пътъ да го видятъ и го почително изпроводятъ въ вѣчного му жилище. Загуба съ нищо незамѣнима! Вѣчна ти память, незабравими ни другарю, сродниче и приятелю!

Дано Всемилостивий Господъ всели душата ти въ жилището на праведнитѣ!

Отъ неговитѣ почитатели.